

Оразов Г. Б.
магістр
Побережна Н. М.
кандидат економічних наук
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ПОРЯДОК ОБЛІКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ

Основним показником економічної ефективності діяльності підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища є його фінансовий результат від різних видів діяльності.

Від усвідомлення та розуміння шляхів формування фінансового результату діяльності підприємства залежить здатність керівництва приймати дієві та ефективні управлінські рішення щодо підвищення фінансового стану

підприємства, зростання його конкурентоспроможності, збільшення ринків збуту, здатність до інноваційного розвитку в стратегічному періоді.

Відзначимо, що важливого значення при прийнятті та обґрунтуванні управлінських рішень щодо функціонування та розвитку підприємства набуває:

- наявність інформаційної бази, яка формується за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел;

- прийнята облікова політика підприємства як відображення прийнятих на підприємстві методів оцінювання окремих видів активів, списання витрат на продукцію, нарахування амортизації, проведення інвентаризації тощо;

- наявність організаційної структури служб бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту;

- прийнята на підприємстві методологія та організація аналітичних досліджень, результати економічного та фінансового аналізу як наслідки економічних процесів господарської діяльності підприємства.

Фінансовий результат визначається шляхом співставлення доходів та витрат підприємства. Окремо дефініція поняття «фінансові результати» в науковій та законодавчій літературі не розглядається, однак сутність поняття «доходи», «витрати», «прибуток» та «збиток» визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. Так, згідно п.3., р. I НП(С)БО 1, доходи підприємства – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників), витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками). При цьому, прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1].

В системі бухгалтерського обліку, відповідно до інструкції щодо використання Плану рахунків [2], для обліку та узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства призначено рахунок 79 «Фінансові результати». За кредитом рахунку 79 «Фінансові результати» відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом – суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, також належна сума нарахованого податку на прибуток. Сальдо рахунку при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Відзначимо, що оскільки діяльність підприємства з огляду бухгалтерського та податкового обліку поділяється на операційну, фінансову та іншу діяльність, відповідно до Плану рахунків [3] рахунок 79 «Фінансові результати» діяльності має такі субрахунки:

- 791 «Результат операційної діяльності»;

- 792 «Результат фінансових операцій»;

- 793 «Результат іншої діяльності».

На субрахунку 791 «Результат операційної діяльності» бухгалтером визначається прибуток (збиток) від операційної діяльності підприємства. За кредитом субрахунку відображається в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності (рахунки 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід»), за дебетом – сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (90 «Собівартість реалізації», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»).

На субрахунку 792 «Результат фінансових операцій» визначається прибуток (збиток) від фінансових операцій підприємства. За кредитом субрахунку відображається списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від участі в капіталі та інших фінансових доходів, за дебетом – списання фінансових витрат з рахунків 95 «Фінансові витрати» та 96 «Втрати від участі в капіталі».

На субрахунку 793 «Результат від іншої діяльності» визначається прибуток (збиток) від іншої діяльності підприємства. За кредитом рахунку відображається списання суми в порядку закриття рахунків обліку доходів від інвестиційної та іншої діяльності підприємства, за дебетом – списання витрат з рахунку 97 «Інші витрати».

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], основною формою фінансової звітності щодо відображення інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки, про інший сукупний дохід та сукупний дохід сучасного підприємства за звітний період є «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» діяльності підприємства – Форма № 2.

Як показує аналіз Форми № 2 визначення чистого фінансового результату від діяльності підприємства полягає у визначенні прибутку (збитку) звітного періоду та сукупного доходу.

Необхідно зазначити, що отриманий підприємством позитивний фінансовий результат у формі прибутку є джерелом формування та фінансування розширеного виробництва, соціально-економічного розвитку підприємства, є джерелом матеріального заохочення, мотивації і стимулювання працівників підприємства до праці та є базою для розрахунку інвестиційної привабливості підприємства на внутрішньому ринку.

Тому важливим елементом та складовою частиною управління фінансовими результатами підприємства, як основи збільшення економічного потенціалу підприємства, є економічний аналіз фінансових результатів діяльності, який складається з таких етапів:

- аналіз рівня, динаміки, структури та якості фінансових результатів;
- оцінка впливу факторів на фінансові результати від різних видів діяльності;
- аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»;
- оцінка та аналіз показників рентабельності;

– аналіз розподілу та використання прибутку підприємства, його впливу на фінансовий стан;

– аналіз резервів збільшення прибутку та підвищення рентабельності підприємства [4].

Саме результати проведеного економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства доцільно враховувати як індикатори та інструменти для прийняття управлінських рішень щодо мінімізації фінансових ризиків, вибору можливих інвестицій та визначення тенденцій розвитку підприємства.

Література:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page>.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
4. Хлонь Т.Г. Учет и формирование показателя чистой прибыли, и его отражение в финансовой отчетности / Т.Г. Хлонь, Н.М. Побережная // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2008. – № 54(1). С. 63–66.